ПЕРШЫ ЭТАП РЭСПУБЛІКАНСКАЙ АЛІМПІЯДЫ ПА ВУЧЭБНЫХ ПРАДМЕТАХ “БЕЛАРУСКАЯ МОВА” І “БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА”

2023/2024 навучальны год

Комплексная работа
9 клас

Заданні	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*	*Усяго*
Балы											

Заданне 1. Адзначце правільныя сцверджанні:

Колькасць балаў – 6

1. Граматычная аснова сказа можа складацца з аднаго члена сказа – дзейніка або выказніка.
2. Калі дзейнік і выказнік выражаны назоўнікамі ў назоўным склоне, паміж імі заўсёды ставіцца працяжнік.
3. У слове 'дождж' чатыры гукі.
4. Дзеепрыслоўе – асобая нязменная форма дзеяслова.
5. Акцэнталагічныя нормы рэгулююць месца размяшчэння націску ў словах.
6. Асноўныя адзінкі сінтаксісу – слова, словазлучэнне, сказ і тэкст.
7. Пры змяненні слова (напрыклад, скланенні назоўнікаў, прыметнікаў, лічэбнікаў, займеннікаў) утвараюцца формы аднаго і таго слова.
8. Словы ў словазлучэннях звязаны двума відамі падпарадкавальнай сувязі: дапасаваннем і прымыканнем.
9. Паводле паходжання прыназоўнікі падзяляюцца на вытворныя і невытворныя.
10. Паводле мэты выказвання сказы бываюць апавядальныя, пытальныя і клічныя.

Заданне 2. Размяркуйце словы па слупках табліцы ў адпаведнасці з колькасцю зычных гукаў.

Колькасць балаў – 6

Здань, з’езд, яечка, іхні, салаўі, добрушскі, ездзіць, спяваюць, дождж, раскінуць, дзюба, мільярд, дзесьці, французскі.

Увага! Ёсць”лішнія”словы.

3 зычныя гукі	4 зычныягукі	5 зычных гукаў

Заданне 3. Выпішыце нумары пар слоў, якія ў залежнасці ад месца націску адрозніваюцца лексічным значэннем.

Колькасць балаў – 6

1. Дзікі – дзікі	6. Насып – насып
2. Трактарам – трактарам	7. Завяла – завяла
3. Пагрузіць – пагрузіць	8. Дугі – дугі
4. Зачыніцца – зачыніцца	9. Замкі – замкі
5. Вазы – вазы	10. Берагу – берагу

Адказ: __________________________

Заданне 4. Узнавіце фразеалагізмы з кампанентам "хадзіць" на аснове прапанаванага значэння.

Колькасць балаў – 6

Хадзіць…	Мець бравы, незалежны выгляд, трымацца зухавата.
Хадзіць каля…	Есці з апетытам і да канца ўсё, што даюць.
Хадзіць на…	Слепа падпарадкоўвацца чыёй-небудзь волі, дзейнічаць несамастойна.
Хадзіць на …	Вельмі сваволіць, дурэць; рабіць, што захочацца.
Хадзіць па …	Рызыкаваць жыццём, быць у небяспецы.
Хадзіць на …	Прыслугоўваць, дагаджаць.

Заданне 5. Перакладзіце словы на беларускую мову. Запішыце.

Колькасць балаў – 6

Адажио	
Океан	
Аттракцион	
Диалог	
Астероид	
Аккордеонист	

Заданне 6. Дапішыце канчаткі назоўнікаў.

Колькасць балаў – 6

Беларускага народ…	
Посуд з крыштал…	
З курс… фізікі	
Пяць хвілін да ўваход…	
Майстар пейзаж…	
Смачнага мядк…	

Заданне 7. Падкрэсліце выдзеленыя курсівам словы як члены сказа. Вызначце разрад займеннікаў.

Колькасць балаў – 6

Сказ	Разрад займенніка
Чым жа ўсё-такі пахне зямля?	
Свой адметны пах мае *кожная* пара года.	
Нехта незнаёмы сустрэў Васіля на прыпынку.	
Ёсць пытанні, якія чалавек павінен задаць *сабе* самому.	
Якое вялікае неба!	
Заўсёды добра пераказваць *чыесьці* думкі.	

Заданне 8. Падкрэсліце "чацвёртае лішняе".

Колькасць балаў – 6

1. Дзеяслоў, прошлы час, род, асоба.
2. Прыметнік, адносны, прыналежны, няпэўны.
3. Прыслоўе, ступень параўнання, канчатак, акалічнаснае.

Заданне 9. Вызначце назву твора, вершаваны памер, сродкі мастацкай выразнасці (выдзеленыя словы).

Колькасць балаў – 6

Урывак з твора	Назва твора	Вершаваны памер	Сродкі мастацкай выразнасці
Па-над белым пухам вішняў, ***Быццам сіні аганёк,*** Б'ецца, ўецца шпаркі, лёгкі Сінякрылы матылёк.			
З усіх сабораў ёсць сабор, дзе згодзен я маліцца;			

у ***спелым*** лецe, спелы бор, звіняць твае званіцы.			

Заданне 10. Насупраць сцверджання пастаўце знак + (плюс), калі яно праўдзівае, або знак – (мінус), калі яно не адпавядае ісціне.

Колькасць балаў – 6

Сцверджанне	+\-
Пісьменнік Максім Лужанін працаваў асабістым сакратаром Якуба Коласа.	
Максім Багдановіч адзін з першых у беларускай літаратуры звярнуўся да класічных формаў верша.	
Якуб Колас пісаў толькі вершаваныя творы.	
Васіль Быкаў быў навучэнцам Віцебскага мастацкага вучылішча.	
Кузьма Чорны – сапраўднае імя пісьменніка.	
Свае першыя вершы Янка Купала напісаў на рускай мове.	

Комплексная работа
9 клас

ДАВЕДКІ

Заданні	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*	*Усяго*
Балы	**6**	**6**	**6**	**6**	**6**	**6**	**6**	**6**	**6**	**6**	**60**

Заданне 1. 1, 3, 4, 5, 7, 9

Заданне 2.

3 зычныя гукі	4 зычныя гукі	5зычных гукаў
Здань	з’езд	добрушскі
іхні	яечка	спяваюць
дождж	салаўі	раскіуць
дзесьці	ездзіць	мільярд

Заданне 3. 1, 5, 6, 7, 9, 10

Заданне 4.

Хадзіць козырам (гогалем)	Мець бравы, незалежны выгляд, трымацца зухавата.

Хадзіць каля посуду	Есці з апетытам і да канца ўсё, што даюць.
Хадзіць на павадку	Слепа падпарадкоўвацца чыёй-небудзь волі, дзейнічаць несамастойна.
Хадзіць на галаве (на галовах)	Вельмі сваволіць, дурэць; рабіць, што захочацца.
Хадзіць па лязе	Рызыкаваць жыццём, быць у небяспецы.
Хадзіць на задніх лапках	Прыслугоўваць, дагаджаць.

Заданне 5.

Адажио	адажыа
Океан	акіян
Аттракцион	атракцыён
Диалог	дыялог
Астероид	астэроід
Аккордеонист	акардэаніст

Заданне 6.

Беларускага народа
Посуд з крышталю
З курса фізікі
Пяць хвілін да ўваходу
Майстар пейзажа
Смачнага мядку

Заданне 7.

Сказ	Разрад займенніка
Чым жа ўсё-такі пахне зямля? **Дапаўненне**	Пытальны
Свой адметны пах мае *кожная* пара года. **Азначэнне**	Азначальны
Нехта незнаёмы сустрэў Васіля на прыпынку. **Дзейнік**	Няпэўны
Ёсць пытанні, якія чалавек павінен задаць *сабе* самому. **Дапаўненне**	Зваротны
Якое вялікае неба! **Азначэнне**	Адносны
Заўсёды добра пераказваць *чыесьці* думкі. **Азначэнне**	Няпэўны

Заданне 8.

1. Дзеяслоў, прошлы час, род, асоба.
2. Прыметнік, адносны, прыналежны, няпэўны.
3. Прыслоўе, ступень параўнання, канчатак, акалічнаснае.

Заданне 9. Вызначце назву твора, вершаваны памер, сродкі мастацкай выразнасці (выдзеленыя словы).

Урывак з твора	Назва твора	Вершаваны памер	Сродкі мастацкай выразнасці
Па-над белым пухам вішняў, *Быццам сіні аганёк*, Б'ецца, ўецца шпаркі, лёгкі Сінякрылы матылёк.	"Маёвая песня" ("Па-над белым пухам вішняў…)	Харэй	Параўнанне
З усіх сабораў ёсць сабор, дзе згодзен я маліцца; у *спелым* леце, спелы бор, звіняць твае званіцы.	"Спелы бор"	Ямб	Эпітэт

Заданне 10. Насупраць сцверджання пастаўце знак + (плюс), калі яно праўдзівае, або знак – (мінус), калі яно не адпавядае ісціне.

Сцверджанне	+\-
Пісьменнік Максім Лужанін працаваў асабістым сакратаром Якуба Коласа.	+
Максім Багдановіч адзін з першых у беларускай літаратуры звярнууўся да класічных формаў верша.	+
Якуб Колас пісаў толькі вершаваныя творы.	-
Васіль Быкаў быў навучэнцам Віцебскага мастацкага вучылішча.	+
Кузьма Чорны – сапраўднае імя пісьменніка.	-
Свае першыя вершы Янка Купала напісаў на рускай мове.	-